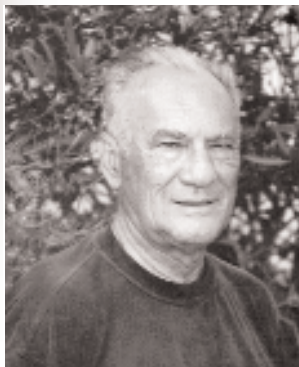

IN MEMORIAM DR. IVAN IVANČAN (1927-2006)

MIRKO RAMOVŠ

V sredo, 9. avgusta, sončnega popoldneva, ko so čez neskončno obzorje plavali nenavadno lepi oblaki, smo se v Molvah za vedno poslovili od etnokoreologa in koreografa dr. Ivana Ivančana. V Molvah je ugledal luč sveta, v Molve se je vračal v preurejeno očetovo hišo, ki mu je bila zatočišče pred hrupnim svetom, še posebej v času pokoja, v Molvah je končal svoje bogato življenje,

tam bo na pokopališču počival ob svojem dedu Martinu in babici Evi. Pesmi njegove rodne Podravine so ga spremile na zadnjo pot, člani folklornih skupin so kostumirani počastili njegov odhod in tako simbolizirali njegovo delo, posvečeno ljudski umetnosti.

Dr. Ivan Ivančan je bil sin učiteljskih staršev, vendar je rosna leta njegovega življenja zaznamovala babica, ki mu je pozneje kot raziskovalcu posredovala mnogo podravskega plesov. Osnovno šolo je obiskoval v Krapini, kjer so službovali starši, gimnazijo in glasbeno šolo najprej v Varaždinu, nato v Zagrebu, kamor se je družina preselila. Po univerzitetnem študiju kemije se je zaposlil kot preparator v Etnografskem muzeju, takoj po končani vojaščini pa je postal sodelavec za etnokoreologijo v Institutu za narodno umjetnost, kjer je deloval devetnajst let in vmes končal študij etnologije ter doktoriral. Od 1974 do 1979 je bil bolj iz nuje direktor profesionalnega folklornega ansambla Hrvaške Lado. Ker mu je bila potem pot nazaj v inštitut zaprta, se je za krajši čas zaposlil kot svetnik v takratnem Republiškem komiteju za prosveto in kulturo, nato je do predčasne upokojitve vodil agencijo Arto, ki je med drugim organizirala tudi Mednarodno smotro folklorja.

Dr. Ivan Ivančan je bil izreden raziskovalec, odličen koreograf in sposoben organizator. Ljubezen do ljudskega plesa, ljudske pesmi in glasbe mu je bila položena že v zibelko. Leta 1945 se je vključil v Kulturno-umetniško društvo Joža Vlahovič, najprej v pevski zbor, nato v folklorno skupino, kjer je hitro pokazal svoj talent in postal prvi plesalec, pozneje tudi njen umetniški vodja in z njo prepotoval velik del sveta. In že s prvimi odrskimi postavitvami je pokazal svoj koreografski talent, ki ga je pozneje na podlagi raziskovalnega dela razvil do neslutenih višin. Vse njegove številne postavitve, ki zajemajo ples s celotne etnične Hrvaške, dokazujejo velikega umetnika, ki je znal s pravo mero prirejanja predstaviti podobo plesov posameznih območij ali krajev in se pri tem vedno izogibati cenenim učinkom. Zanimivost odrskih postavitvev je dosegal s

posrečenimi povezavami plesa, pesmi in šeg ter nenavadnimi mizanscenskimi rešitvami. Na podlagi izkušenj s prirejanjem ljudskih plesov za oder je objavil priročnik z naslovom *Folklor i scena*, v katerem je oblikoval osnovne zakone scene in načela scenskega prirejanja.

Etnokoreologija je na Hrvaškem postala samostojna veda šele s prihodom Ivančana v inštitut. Osnovni cilj njegovih raziskav ni bil oblikovanje teorije, ampak terensko zbiranje plesov in podatkov o plesnih šegah in navadah, o petju, glasbi in glasbilih pri plesu. Pri tem je bil neutrujen, pravi garač, saj je zbral ogromno gradiva, ki ga ni zaprl v predale inštitutskega arhiva, ampak objavil v osemnajstih knjigah, kar ga uvršča med najvidnejše evropske etnokoreologe. Vsi predstavljeni plesi so zapisani z besedo, pisavo dr. Vinka Žganca in kinetografijo, ki jo je dr. Ivančan prvi v takratni skupni državi uporabil v etnokoreologiji. Pravo bogastvo teh knjig je etnološko gradivo s podatki o vseh okoliščinah, v katerih so plesi živeli. Svoja raziskovalna dognanja, še posebej s področja zgodovine in izvora plesov na Hrvaškem od 13. stol. naprej, je objavil v številnih znanstvenih in strokovnih člankih, v katerih se odkriva kot široko razgledan strokovnjak. Vsa prihodnja etnokoreološka raziskovanja ne bodo mogla mimo njegovih del.

Dr. Ivan Ivančan je leta 1963 ustanovil Školo folklorja za izobraževanje koreografov in vseh tistih, ki se na različnih področjih (npr. turizem, festivali) srečujejo z ljudsko plesno umetnostjo. V začetku je delovala v Pulju, nato največ na Badiji pri Korčuli, pozneje drugod na Hrvaškem. Bila je državnega pomena, saj so predavatelji (priznani strokovnjaki) in slušatelji do razpada Jugoslavije prihajali iz vseh tedanjih republik. Danes šola še vedno deluje, le da je omejena na ples etnične Hrvaške, ohranila pa je mednarodni značaj, saj jo kot doslej obiskujejo slušatelji iz evropskih in neevropskih držav. Njeni slušatelji so bili tudi nekateri vodje in člani folklornih skupin iz Slovenije in imajo nanjo najlepše spomine.

Dr. Ivan Ivančan je bil velik prijatelj Slovenije in je rad prihajal k nam ter se večkrat pošalil, da ga s Slovenci družijo garaštvo. Nekaj časa je bil umetniški vodja nekdanjega velikega jugoslovanskega folklornega festivala v Kopru, ki je združeval takratne izvirne, amaterske in profesionalne folklorne skupine. K slovenskim folklornim skupinam je prenesel kar nekaj svojih odrskih postavitvev, tako ples iz Posavine (France Marolt, Koleda, Celjska folklorna skupina), Baranje (France Marolt, Celjska folklorna skupina), Konavljja (France Marolt), Slavonije (Koleda, Tine Rožanc), Medžimurja (Emona), kolo iz Ražanca (Koleda), banatsko fantovsko "nadigravanje" (France Marolt) in poskočico iz okolice Dubrovnika (Koleda). Vsi, ki so imeli čast delati z njim, se ga spominjajo kot strogega učitelja, ki ni trpel lenobe, a se je znal tudi pošaliti in nasmejati.

Bil je moj mentor in dragi prijatelj. Ko so najini stiki po razpadu države postajali vse redkejši, sem ga večkrat nameraval obiskati v Molvah. Žal sem predolgo odlašal in je bil moj obisk v Molvah le še zadnje slovo.